

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

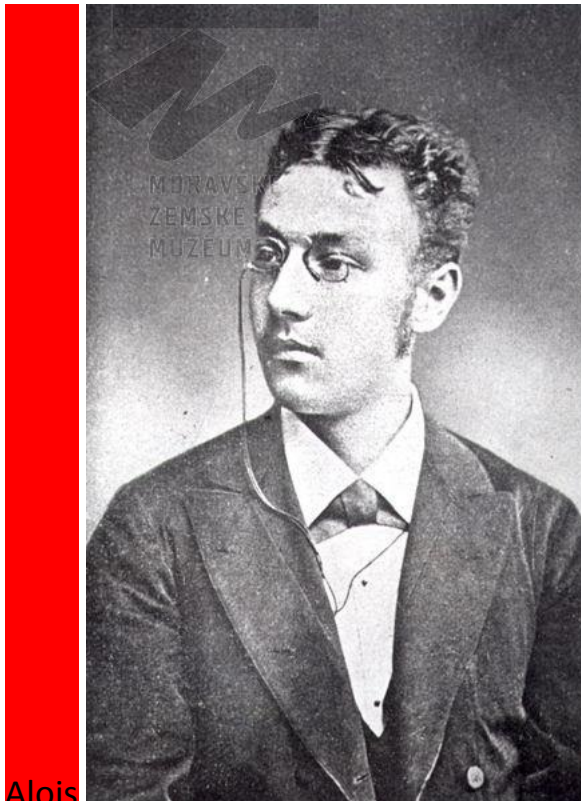
Alois a Vilém Mrštíkové

Obrázek 1: Mrštíkové - společná rodinná fotografie z roku 1886.

- ✓ Literáti, kteří svá díla zaměřili na **realistický (až naturalistický) popis života na moravském venkově**.
- ✓ K jejich vrcholným společným dílům patří román **Rok na vsi**, drama **Maryša** a povídkový soubor **Bavlnkova žena**.
- ✓ Pocházeli ze čtyř sourozenců, otec byl obuvník a matka švadlena.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

✓ Alois

(1861 – 1925)

- ✓ prozaik, představitel českého **dramatu** 19. století narozen v Jimramově, v roce 1869 se rodina přestěhovala do Ostrovačic, v roce 1874 do Brna
- ✓ vystudoval reálku a učitelský ústav, učil na školách jižní Moravy
- ✓ od roku 1889 působil jako správce školy v **Divákách** zde poskytl také ubytování svému bratruvi

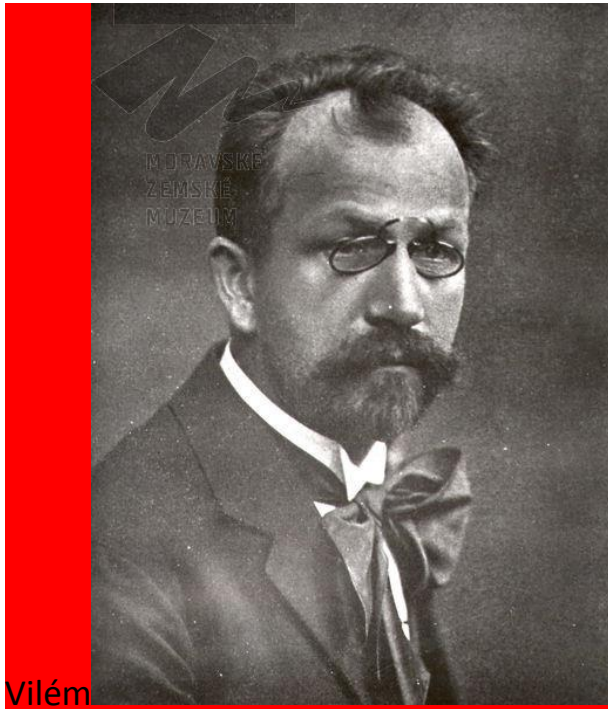

✓

Obrázek 2: Alois Mrštík ve své pracovně v Divákách, foto z období po r. 1912.

- ✓ psal pro časopis Vesna, Národní noviny, Moravská orlice, Lumír, Světozor, Národní listy a další

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vilém

(1863 – 1912)

- ✓ – **prozaik, dramatik, překladatel** z ruštiny
- ✓ vystudoval gymnázium
- ✓ díky společné aktivitě se Diváky staly kulturním centrem Moravy
- ✓ založili knihovnu
- ✓ přátelili se s Jožou Úprkou

Obrázek 3: Oslava šedesátin Joži Úprky v Hroznové Lhotě r. 1921. (v bílé čepičce)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Maryša

(1894)

Osoby:

LÍZAL, sedlák asi šedesátiletý.

VÁVRA, mlynář, statný čtyřicátník.

MARYŠA (později Vávrova žena), Lízalova dcera, mladice prostřední postavy, jemnějšího druhu venkovanka.

FRANCEK, štíhlý, statný rekrut.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. ukázka:

PRVNÍ JEDNÁNÍ

VÝSTUP ŠESTÝ

MARYŠA (vyjde ze statku): Copak chcete?

LÍZAL (probere se z myšlenek): Podé mně čagan. — Tamhle leží.

MARYŠA (podává mu hůl)

LÍZAL: Kde je matka?

MARYŠA: V kuchyni poklízí. Bude brzo poledně. (Vejde do zahrádky a trhá cosi.)
Tatínku, co budeme dělat s tó turkyňó? Na poli ju žeró ptáci.

LÍZAL: Nech včil turkyňu turkyňó a pod' sem. Něco ti mám říct. — Kde seš?

MARYŠA (vyjde ze zahrádky a zavírá za sebou branku)

LÍZAL (bere ji za ruku): Co to máš?

MARYŠA: Petržel. (V celém svém chování jeví bázeň a zlou předtuchu.)

LÍZAL (pustí jí ruku): Jampak, Maryško, což — (měkce) na vdavky nemáš ešče
chuť?

MARYŠA (utrhne se): Co by! (Rozhodně.) — Já se ešče nechcu vdávat.

LÍZAL: No mlč, máš už čas. Na svatýho Barnabáška už ti bude dvacet let.

MARYŠA (hodí sebou a ustoupí ke dveřím): Ech, nechte marných řečí. (Má se k
odchodu, najednou se obrátí ve dveřích.) A co za ženicha? Keho?

LÍZAL (krotí se): No, ani bys neřekla. Hádej!

MARYŠA (svěsí hlavu a přemýšlí).

LÍZAL: Néni daleko odtád'.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

MARYŠA (vzhledne po Lízalovi).

LÍZAL: A má mlén.

MARYŠA (vytáhne se v těle a zasvítí očima. — Zděšeně): Snád' ne — — —

LÍZAL (kývne hlavou radostně): Vávra je to.

MARYŠA (vyjeveně a polozmateně): Vdovca? (Dá se do bujného, ne trpkého, ale dosud bezstarostného, jasného smíchu.) Vdovca? Se třema dětima? (Zase se divoce směje.) No to ja!

LÍZAL (rozzlobeně sebou trhne): No co — vdovec nevovec, ale je dobré, statečné muž —

MARYŠA (zaraženě, zvažní uprostřed nejhlubšího smíchu, pustí kliku u dveří a temně): Snád' to nemyslíte doopravdy?

LÍZAL (stále více pod sebe a k sobě víc než k Maryši): Co bych nemyslel?! Mně se líbí. Nepije, nekarbaní — chlapík jako dub — každá žena může se s ním dobře mět.

MARYŠA (kysele): Enem že jé žádná nechce. Nebožku bil a děvečky si o něm povídajó všelijaký věci. Že se nestydí. — Děti má tři a ještě poměšlí na svobodnó děvčicu — — —

LÍZAL (vpadne): Co děti, děti! Šak só to hodný děti!

MARYŠA: Kemu se líbí. Do hrobu se připravit nedám. Šla bych tam, myslím, jak nebožka. Šak ju má na svědomí enem on.

LÍZAL (mlaská jazykem): Co — co — (Klepe holí do země.) Co ty víš! To só samý ženský plky. To se jen tak mluví.

MARYŠA: Ať mluví (vzdorně), ale Vávru si nevezmu!

LÍZAL (podrážděně): A Francka — teho žebráka bys chcela?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

MARYŠA: Šak sem neřekla — že chcu.

LÍZAL: Ale chodí za tebou. — Myslíš, že to nevím? Myslíš, že su slepé a hluché? — Šak už temu bude konec. Ať ide žebrota, odkáď přišla. Ať si hledá žebrota a neleze na půllán. Vávru si vezmeš! (Krotí se k mírnosti.) Takové statek, takové mlén! Kam dáváš rozum, děvčico, kams dala oči?

MARYŠA (plačky a vzdorovitě): No, víte, děléte si, co chcete — — ale já —

LÍZAL (ji zakřikne): Mlč! (Bere hůl.) Tak budeš dělat, jak já poročím. A včil si di!

MARYŠA (chce něco říci, ale pak sebou trhne a bouchne za sebou dveřmi).

LÍZAL (sám): Zpropadený děvčisko. (Vstává.) — Ach! Máma taky tak dělala a dnes je jako hodina.

POZORNĚ SI PŘEČTĚTE ČÁST DRAMATICKÉHO TEXTU. PÍSEMNĚ SI PŘIPRAVTE VYPRACOVÁNÍ NÁSLEDUJÍCÍCH ÚKOLŮ A OTÁZEK.

1. Pokuste se vystihnout hlavní téma, myšlenku této dramatické situace. Zamyslete se nad žánrem (komedie, tragédie, groteska, horor, fraška...) a navrhněte, jak by bylo možné je žánrově uchopit a proč?
2. Popište dramatickou situaci tohoto výstupu. V jaké situaci se postavy právě nacházejí? O co která postava usiluje? Co chce a proč?
3. Napište jednoduchou charakteristiku jednotlivých postav. Jaké postavy jsou? Jaké emoce právě prožívají? Co si myslí? Po přečtení celé knihy, shlédnutí hry můžete vytvořit krátké **životopisy** jednotlivých postav.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Posudte poměr textu a scénických poznámek. Co konkrétně obsahují scénické poznámky?*
2. *Ve dvojicích text zdramatizujte. Pracujte s mimikou, postojem těla i hlasem podle scénických poznámek. Vyhodnoťte nejzdařilejší interpretaci.*
3. *Vžijte se do Maryšiny situace. Měla podle vás v podmínkách vesnice na konci 19. století možnost neuposlechnout? Pokud ano, jaké by asi nesla důsledky?*
4. *Dokážete si představit, že by o vašem životním partnerovi rozhodli vaši rodiče bez ohledu na váš názor? Myslíte si, že byste se dokázali jejich výběru podřítit? **DISKUTUJTE.***
5. **DOPLŇTE:**

Kompozice dramatu je uspořádána podle **vzoru antické tragédie**:

1. E.....nám předkládá základní situaci – Lízal a Vávra jednají o věno a zároveň se rekruti (i Francek) loučí
2. následuje – Maryša odmítá sňatek s Vávrou, hledá radu u babičky, promlouvá i s Vávrou, nakonec souhlasí, ale naznačuje, že to nebude bez následků
3. ukazuje návrat Francka z vojny a jeho přemlouvání Maryši k odchodu z domu, spory o věno pokračují
4. v P..... otec Lízal začíná Maryšu litovat, Francek ji láká do Brna, Vávra na Francka střílí; Maryša se rozhoduje k činu
- 5.....je pak Maryšino rozhodnutí, kdy otráví nemilovaného muže, Vávra umírá a Maryša se přiznává k činu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. *Jakým jazykem promlouvají postavy?*
7. *Pomocí slovníku vysvětlete význam dnes nepoužívaných slov.*
8. *Ve které části naší republiky se tento jazyk ještě užívá?*
9. *Proč zasadili Mrštíkové drama právě do tohoto regionu?*
10. *Jaká je syntax ukázky?*

Ukázka č. 2

FRANCEK (Vejde do světla.): Dobré večír.

(Vávrová uhne zpět a vejde do světnice.)

(Francek za ní.)

(Rozára staví lampu na stůl.)

(Celkem nemá scéna.)

VÁVROVÁ (S nesmělou výčitkou): Kudys to přišel?

FRANCEK (Odkládá čepici): Kudy se chodí. Od silnice bylo zavříno. Rozára mně otevřela od síně.

(Vávrová s výčitkou ohlédne se po Rozáře.)

(Rozára klopíc provinile hlavu, chce odejít.)

VÁVROVÁ: Rozáro, zůstaň!

FRANCEK (Přistoupí k Rozáře.): Rozáro, jdi. Já musím s pajmámó promluvit.

(Rozára odejde.)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VÁVROVÁ (Vášnivě.): Proboha, chlapče, co myslíš – Co tady chceš? – Co si lidi o mně pomyslí, jakých mně to naděláš řečí! Dyť přece víš, že su vdaná – Máš jaké rozum? Vystojím aji tak dost vod muža, ešče ty začneš? (Přejde světnici. Zle.)
Kde kdo vůlu má, každé na mě jako vosa

- - (Uraženě otočí se po Franckovi. Hrdě.) A jaký to roznášíš o mně řeči? Rozáry ses ptal – su-li sama doma, a v hospodě měls pré se vyjádřit, jako by ses se mnó scházel. Jak tak můžeš mluvit?

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Do jakého literárního směru dílo řadíme?*
2. *Zhodnoťte jazyk ukázky.*
3. *Najděte v ukázce frazémy.*
4. *Má Vávrová radost z příchodu Francka? **DISKUTUJTE.***